

KK
Sept 26
XII-3328

HUNGARY

STANDARD OF LIVING /3200/

A TRAVELLER'S IMPRESSION OF HUNGARY.

SOURCE LONDON: Visitor to Hungary.

DATE OF OBSERVATION: Until the 10th of September 1956.

ENGLISH SUMMARY: A visitor to Hungary gives her impressions regarding the general situation in Hungary. She describes some of the shops in BUDAPEST and adds that the Government's nationalization system was past comprehension. Source further comments on the attitude of Hungarians and lists various means of livelihood. She also describes the conditions near the Lake Balaton where she spent a short holiday. According to source all Hungarians without exception long for trips abroad. They take advantage of "au pair" holidays and organized tours which are well but only to Iron Curtain countries. Comparing conditions on their return from Poland or Rumania for example, Hungarians say that with the exception of Yugoslavia, where the situation is worse than in Hungary, everywhere is better than at home.

EVALUATION COMMENT: In line with ample material available here on the standard of living in Hungary.

X X X

Külföldről Magyarországra hazalátogató utasnak, 17 évi távollét után Magyarország olyan, mint egy operettország. Az államosítási rendszer érthetetlen. Külföldön megszokták például, hogy az államosított boltok egyformák. PESTEN van jó-izléssel berendezett áruház és ócskaruhát áruló piszkos bolt: mind a kettő állami. Vannak eszpresszók: fenn a Várban "Old Firenze," ahol grófok családi képei függenek a falon, régi bronzóra van a kandallón, szép porcellán van, bóbítás szobalány szolgál ki és van mellékhelyiségre emlékeztető, csempés, kőpadlós kávézó: mind a kettő állami. Ugyanannyiba kerül a kávé és sütemény mindkettőben. A Váci utcában a "Kedves" /azelőtt Darling/ espressóban kitűnő az édestészta, pár lépéssel odébb

/more/

a "Napfény" espressóban gyalázatos: mind a kettőnek állami édességüzem szállít és egyforma az ár. A Belvárosban kétség-telenül csinosabbak a kirakatok az állami boltokban is. A fodrászboltok olcsók, tiszták és zsufolva vannak vasárnap is, külföldi rouget, körömlakkot itt lehet eladni és venni a pult alatt. A áruk pontosan úgy különbözik mint külföldön, az Arden például drágább mint a Max Factor. Aki régen nem volt otthon, annak a város szörnyű romos, de az emberek kevésbé kopottak mint gondolni lehetett. A cipőjük például jó, az emberek azt mondják, hogy műtalpa van. Cseh ruhaszövetek csinosak és kapni például olyan középkék színűt, amit az amerikaiak kedvelnek és a fiatalok szívesen veszik. A panasz: hogy préselt és nem szövött és csak pofára néz ki jól. Az angol szövet ára méterszám nagyon leesett mivel rosszabb cseh árut lehet kapni.

Mindenki mindent szid, hangosan és leplezetlenül. Ezen nagyon csodálkozott, mert külföldön azt mondták neki, hogy ne tegyen kritizáló megjegyzést. Mikor megkérdezte, hogy szabad-e így szitkozódni azt felelték: "most szabad és ki tudja meddig," ezért hát élnek vele. Abban nem hisznek, hogy a szólásszabadság egyszer s mindenkorra engedélyezve van.

A panaszkönyvek minden boltban, minden üzemben tele vannak kifogásokkal. Azt mondják, hogy mentül többen panaszkodnak annál hamarabb szabadulnak meg a kommunizmustól. Egy állan-dóan kellemetlenkedő rendőrtől úgy szabadultak meg a Gellért-hegy egyik negyedében, hogy megszervezték a panaszos levelek írását. Megszervezték azt is, hogy sokat jártak a 13-as autóbuszon, oda-vissza, akár kellett akár nem, mert megtudták, hogy ez próbajárat és ha sok az utas, akkor állandósítják. A kalauz biztatta fel őket erre. Sofőr a férje ugyanazon az autóbuszon. A látogató nagyon emberségesnek találta ezt. A rendőr is teljesíthet szolgálatot abban a kerületben, amelyikben lakik, aze-lőtt ez meg volt tiltva. Összetartanak az emberek és mernek panaszt tenni, azelőtt féltek, hogy spiclinek tartják őket és meggyűlik a bajuk. Állítólag özönlenek a panaszok a társbérllők ellen is.

Az utas látott propaganda füzeteket, amelyeket a külföldi magyar követségek adnak a vizumkérdőknek és azokban új munkás-házak "luxus"-áról olvasott, de a külvárosi házak, amelyekbe ellátogatott, rémesek. A leszakadt gang nincs megcsinálva, az illemhelyek az udvaron vannak és nem működik a víz. Annak-idején kötelezték a tulajdonost, hogy fürdőszobákat építesse, de nincsenek berendezve, mert közben államosították a házat. Látott azonban fényűző állapotban lévő lakóházat is: mind a kettő állami.

Mióta megengedték a kitelepitettek PESTre költözését nagyon felment a butorozott szobák ára. 300-400 Forintot is elkérnek és a keveset fizető lakót kiszekirozzák a szobájából.

Tud egy esetről, hogy bezárták a konyhát és fürdőszobát, pedig a használata ki volt alkudva. Panaszt tett az előljárásságon és orvosolták is. "Pedig burzsuj vagyok", mondotta a bér-
lő.

Meglepően udvariasak a hatóságok "állítólag újabb rendelkezésre." A vámos csak megkérdi: mennyi teát, kávét, kakaót, stb. hozott. Egy kilót be is vall mindenki, mert azt nem vámolják el. A rendőrségi őrszobában csak jelentkezni kellett az érkezésnél és újra kijelentkezni. Azonnal megkérdezték: mennyi ideig akar maradni a meghosszabbítás miatt. Van, aki három hónapra kérte és egy évre meghosszabbították a vizumát. De az udvariasság, a tapasztalata szerint, PESTre korlátozódik. Mert a falusi tanács ma is basáskodik. A kommunista tanácstagok -- ha figyelmeztetik őket, hogy új világ van -- azt mondják, hogy ők rendeletben nem kaptak más utasítást és amit az újságok írnak, nem érdekli őket. A Gellért és Palatinus strandfürdő hétköznap is zsúfolt, de nem annyira mint vasárnap. A nők karton anyagból varrt kétrészes fürdőruhát viselnek, jól kiportolt alakjuk és gyönyörű a lábuk. Mind egybetrikóra vágnak, mert hallották, hogy Olaszországban ez a divat. A nyári ruhákat egyforma áron adják az állami boltok, de mindenki tudja, hogy a Kigyó utca sarkán levő boltban csinosabbakat kapni. Valószínűleg a külföldiek kedvéért. A maszek cipők gyönyörűek, de 1,000 forintba kerül egy pár. Az állami cipőboltban a szandál csinos és csak 200 forint. Ha a külföldi utas két magával hozott szájroungeért egy pár szandált vehet -- az kitűnő üzlet.

Nem volt PESTen színházban. A Városmajorba szeretett volna menni, mert ott BAJOR Gizi és SOMLAY Arthur emlékesteket tartanak, de esett az eső és a szabadtéri előadás elmaradt. Azt hallotta, hogy igen jó az előadások közönsége és maga az előadás is az. Verseket mondtak, amelyeket valamikor mind a két színész a rádióban szavalt.

Holiday near the Lake Balaton.

Egy rokona elvitte magával az "AJKAI Üdülő"-be Badacsonyba ahova beutalták. Nem tudja mit fizetett érte, mert nyugati ruhaneműért cserébe nyaraltatta. Az üdülő augusztusban sem volt tele, azért engedték meg, hogy idegen lőre oda menjen. Ugy tudja napi nyolc forintot fizetnek a beutaltak. Az AJKAI munkások nem mennek az üdülőbe, csak a tisztviselők. És ha mégis odamennek, szerencsétlenek. Nem barátkoznak a hivatalnokokkal. Nagyobb a szakadék köztük mint valaha. Ha munkásból hivatalnok lesz, azt nem szeretik, mert stréber.

A munkások inkább a környező falvakban vagy a helybeli maszek szőlőkben dolgoznak a rokonaiknál a szabadságuk alatt.

/more/

A maszek szőlők, egy-kétholdasak, a legjobb megértésben dolgoznak együtt. A rézgálicbeszerzés, megmunkálás sokszor közösen történik, szövetkezeti alapon. Szóval szövetkezet ez is, mégis az állami szövetkezetet úgy szidják mint a bokrot és ez a külföldi utasnak nem egészen érthető. Az IBOS szőlő, ami állami birtok és nem is TSZCS, kipusztult nem terem ott már semmi. "Mi akkor a TSZCS", kérdezte, "Az valamivel jobb, mert legalább a szőlősgazdák is dolgoznak," felelték, "de a legtöbb TSZCS-ben kiszántották a szőlőt. Az állami gazdaságban egyetlen szakértő sem dolgozik."

A nyaraló munkások a maszek szőlőkbe mennek esténként inni. Az egy-kétholdas gazdák kimérhetik a saját borukat, ha már leadták a kötelező bormennyiséget. Mindig a megmaradt bor a jó! A kert végében felállítanak egy asztalt meg padokat és ott isszák a gazdák borát. A borkimérést is közösen, szövetkezeti alapon csinálják. Minden este van vándormuzsikus, vígan vannak, énekelnek is. Egyszer elment közéjük, nem bánták, mert külföldi és tudni akarták, hogyan él a parasztember kinn. Mivel szőlőről nem tudott referálni csak az érdekelte őket, hogy a parasztnak külföldön van autója. Megkérdezte: mi a kifogásuk a szövetkezet ellen? "Nem a gazdák önálló szövetkezete ellen van kifogásunk, felelték, csinálnánk maguk között szívesen, de ha meglenne és természetesen többet hozna mint az állami gazdaság, egy szép napon hozzácsapnánk az övéket is. A szőlőbirtokoknak a TSZCS volt a rablógazdájuk."

A falusi kocsmában a borárok között megtalálta az "Itóka" nevű italt. Azt mondták ez az igazi kommunista ital: nem láttott tőkéti! A rum nagyon erős, sokat isszák és sok a részeg, -- de csak PESTen, Badacsonyan bort isznak és gyerekkoruk óta megszokták. Nincs is részeg csak az állomáson és az is utas. A "mondain" hely a "Tulipán," ez viszont állami, minden éjjel tánc van. Jazz is: egy szál hegedű, dob és harmónika. Bogláról átvitorláznak éjjel, mert hajnalig nyitva van a mulató. Divat átjárni mulatni más fürdőhelyre mint ahol nyaralnak. Ez a szokás állítólag még "abból a világból" maradt meg, amikor félték a helybeli ÁVOSTól, ha költekeznek. Most azonban maga látott egy rendőrt, aki figyelmeztetett egy mulatózót, hogy halkabban gyalázza a kommunistákat. Az volt rá a válasz: "Nincs már kopasz fej, öregem". Sok nyaraló az állomáson lévő Gombába járt ebédelni. Ez minden fürdőhelyen van és PESTen is látott. A gomba szára körül van a pult, mögötte a kiszolgáló, a gomba ernyője védi esőtől, vagy naptól a fogyasztót. A Közért válalkozása.

Minden strandon katonás rendet tartanak. Sok az uszni nem tudó "új nyaraló", ezért a mély víz határán két bója uszik két szélről. Közöttük kell az embernek ide-oda uszni. Hogy mennyire megszokták a dirigálást, abból is látta, hogy felnőtt emberek engedelmesen ide-oda usztak a mély víz határán. Ha vala-

ki kiuszik a mélybe az ör belefúj a trombitájába. "Trombitás elvtársa" van a strandoknak! Megtudott vele alkudni, hogy élénkszinű fürdőruhát visel és őt ne trombitálja vissza, de alá kellett írni egy cédulát, hogy saját felelőségre teszi.

Means of Livelihood.

A háboru után végzett fiatal ügyvéd feladta önnálló praxsisát SOPRONban és egy állami vállalat ügyésze. Olyan szenvedélyesen perlik egymást az állami vállalatok mintha magánvagyonról volna szó.

Fogorvos keres a legtöbbet az orvosok közül, de a műfogakat és nylon szájpadrásokat amerikai ismerősei küldik neki. Mindenki aki megtudja fizetni, a legmodernebbet akarja.

Két öreg kisasszony egy maszek boltba szállított csipkefüggönyöket. A hulladékcshipkét egy GYŐRI gyártól vették, vagy kapták és túllre feldolgozva készült belőle a függöny és terítő. Mióta az állami boltok nem vásárolhatnak maszektől, a kisasszonyoknak is megszűnt a keresetük. Önállósultak és nagyon sok függönyt készítettek egy új lakástömbbe, ahol élmunkások és színészek laknak. A baj az, hogyha egy lakó meglát egy függönyt, ugyanazt akarja ő is. Ezt pedig hulladékanyagból nem lehet megcsinálni így sok volt a nehézség és visszaesett az üzletmenet.

Néhány öreg hölgy, mint könyvelő dolgozik; 1,400 forintot keres az egyik. Régen nyugdíjba kellene mennie, de nem kapnak helyette mást és büszke, hogy 70 éves kora dacára milyen fontos személyiség lett. 1948-49-ben ezerszám képeztek ki könyvelőket PESTen, de "azokat Marxizmusra tanították és nem érnek semmit," mondotta. Apácafőnöknővel is beszélt, aki valamikor iskolában tanított. Most egy gyárüzemben kartotékol és bevallotta, hogy a civilruha sokkal kényelmesebb. Nemrég elmehetett volna civiltanerőnek, de ő már csak akkor tanít, ha újra apáca lehet.

Badacsonyban az egyik szőlőbe BOGLÁRról jár egy premontrei paptanár civilben. BOGLÁRON utaltak ki neki szobát, ott kap 250 forint nyugdíjat, de átjár művelni a család BADACSONYi szőlőjébe. A szőlőben shortban dolgozik, a hivek varták neki biborselyembélésből. Meztelen felsőtesén egy spárgán viselt valamit, amit a nadrágjába dug. Eleinte azt gondolták, hogy rózsafűzér, de nevetve mutatta, hogy a kabinkulcs. A hivek visznek neki enni-valót a szőlőbe. Remek színben van. Amíg lehet, elkerüli, hogy a kommunisták tanítani hívják.

Hopes for the Future.

Két dologra vágnak kivétel nélkül: autó és utazás.

/more/

Azt hiszik, külföldön mind a kettő mindenkinek kijár.

"Külföldi utazás"-nak számít persze a Táttra, a Fekete Tenger, Jugoszlávia. Az ABBAZIAI utazás például állandóan tul van jegyezve.

Most könnyebben utaznak, még a kisfizetésűek is megtehetik. Megszervezték például, hogy mondjuk egy tanítónő befizeti a kétheti nyaralást egy magyarországi üdülőbe, de nem veszi igénybe, hanem cserealapon lengyel tanítónő jön a helyére, ő pedig elmegy egy lengyelországi üdülőbe. Így jutott egy ismerőse Zoppotba. Csak a vasuti jegy a többlet. Vannak csoportos utazások Erdélybe és Bukarestbe, Sinjába és a Fekete tengerre. Háromhetes az ut, a vasuti kocsikban laknak. Nem hálókocsik, de a fekhelyek tiszták. Ilyen utazásra a magyarok még Kolozsváron is befizetnek. A két vagy három hetes kirándulás körülbelül 1,000 magyar forintba kerül. Ha hazajönnek akkor összehasonlítanak és "mindenütt jobb mint otthon." Romániában több az élelem, a ruházkodás könnyebb Csehszlovákiában, Lengyelországban a szólásszabadság nagyobb. Ha külföldre utaznak a magyarok, megnézik őket -- mesélték -- és megtörténik, hogy nyugati utasnak nézik őket, ez pedig a legnagyobb dicsőség! Jugoszlávia mindenkinek nagy kiábrándulás volt. Kopottabbak, szegényebbek náluk, az üzletek teljesen üresek, nem tudtak pipereszappant venni, még a szálloda boltjában sem, de ott viszont jól lehet eladni mindent. A szegény magyarok holmija még mindig kelendő Jugoszláviában. És jobban félnek, mint most a magyarok otthon. Ott még mindig csak suttogva és forgolódva mernek beszélni. Ez a forgolódás, kémlelődés eleinte nagyon idegesít minden hazalátogató külföldit, még nem szoktak le róla. Jugoszláviában még a magyaroktól is elkönnyörogik a maradék rouget. Ha ez az önálló kommunizmus, akkor egy pillanatra sem kell, mondták a hazatérők.

A középosztálybeli anyák remélik, hogy a gyerekeik idén már tovább tanulhatnak. Valami revízióban biznak. Egyik se kommunista a gyerekeik közül, hogy társadalmilag lefokozták őket. Juszti is jobban tanulnak, mint a munkás és paraszt gyerekek. Ez különösen vidéki városban érezhető.

End.